

1 червня – сумні роковини Валерія Федоренка

НАД УСЕ ЛЮБИВ МАТИР І УКРАЇНУ

Не прихід розквіту природи просурмив перший день літа-2010 – просурмив відхід у вічність нашого Валерія, якому ще топтати й топтати б ряс, адже, за людськими мірками, був у розквіті життєвому. Початок літа став сумною крапкою, що завершила земний шлях В.Федоренка, а для всіх, хто його знав, – розпачливим окликом-зойком.

Спливло спекою літо, розтанула в безвісті осінь, відколядувала зима... А діткливо-щемка струна не вмовкає, жалем пронизує серце, кімнату редакції. І досі здається: відчиняться двері й увійде Валерій – високий, ставний, з оберемком свіжої преси, привітається – зворушить дитинна незахищеність усмішки на вустах. Зготує міцну запашну каву й, переглядаючи газети, повільно питиме її з подарованої іменної чашки з власним портретом (ось вона, на книжковій полиці, осиротіло чекає теплої руки господаря), далі компетентно й докладно прокоментує останні суспільно-політичні події в країні. Радітиме промінчикові сонця на українському небосхилі, смутитиметься зтяжною мрякою, болітиме безпросвітним українським безголів'ям. Говоритиме у властивому йому трохи сповільненому темпі, але в тій неспішності пульсуватиме незмінно глибока перейнятість нашим сьогоденням.

На жаль, усе це – з безповоротного минулого, кадри, що їх плівка пам'яті відмотує навспяк. У житті навспяк не буває. І хоч скільки передумуй, моделюй різні повороти долі, які б унеможливили несправедливо ранній його відхід, – усе намарне. Долю не перехитруєш, вона прописана на небесах. Цю сакраментальну фразу прикладаю до свого серця задля вигоєння, нею хотіла б злагіднити гостроту болю тим, кого вимучують запитання: чому «не допомогли», «не зрозуміли», «не зарадили», не, не?.. І ставлю зустрічне запитання: а чи треба подібними роздумами навколо його світлої постаті створювати ореол тіні? Він був потужним у праці, сильним у творенні. Несхитним у життєвих принципах та ідейних переконаннях, щедрим на безкорисливу любов. За роки спілкування і спільної праці в міру того, як пізнавала Валерія в різних виробничих і життєвих ситуаціях, у мене викристалізувалися чіткі означення: блискучий інтелектуал, професіонал, українець-патріот, ревний християнин, творча, духовно багата особистість. Я аж ніяк не ідеалізую Валерія, акцентуючи чесноти. Просто вони мали абсолютне вираження, і цими чеснотами перекривалися його людські вади (хіба є хтось безгрішний на землі?) стократ.

Перше моє враження від Валерія – захоплене подивування. Зима 2002 року. Він, методист Дніпровського райво м. Києва, зайшов до редакції. Як за раз бачу: у короткому стильному кошушку, під ру-

кою – напхом напханий портфель, з якого незабаром перекочувала на стіл ціла купа матеріалів. Подумалось тоді: «Хіба для друку в журналі це надається? Це ж на цілу книжку тягне!» І справді, у «Дивослові» зробили низку подач, а за кілька років у тернопільському «Мандрівці» окремим виданням вийшли його «Інтелектуальні ігри». Кожного, хто тримав у руках цей збірник, не могли не вразити енциклопедичні пізнання автора з багатьох наукових галузей.

Пізніше в одному з фахових видань для словесників я натрапила на Федоренкову розробку уроку з розвитку мовлення, в якій були подані й зразки учнівських творів із зазначенням прізвищ. Стерлося з пам'яті точне формулювання теми («Я і Україна?»), на яку писали діти, але не забулися пережиті відчуття. Які то високохудожні, глибокі, абсолютно різні, позначені індивідуальним світобаченням висловлювання! Я тоді по-доброму позаздрила всім – учителеві, що мав таких розумних учнів, які вміють нестандартно й розкуто мислити, адекватно оцінювати, несподівано висновувати й дивувати, і десятикласникам, що мали рідкісного вчителя; не з третіх рук знаю: аби вивести вихованців на такий високий рівень мислительно-мовленнєвої вправності, багато труду треба завдати собі, багато віддати. А це може зробити той, хто має що віддавати. Валерій мав.

Він не був багатою людиною в тому сенсі, як розуміє це поняття наш прагматичний світ. Але скільки багатства справжнього, непроминушого вмщувало його серце. І за пріоритети мав речі високі, передусім ті, що несли в собі духовну поживу, промовляли віковою мудрістю, ушляхетнювали життєвий часопростір. Над усім ставив книжку. Кожну свою зарплату відразу ж істотно поменшував, купуючи різноманітні енциклопедії («такої ще не маю»), словники («і цей знадобиться»), художні альбоми («як гарно видано»). Часто-густо щось прикупував мимохідь, поспішаючи на роботу, – йому важко було розминутися з доброю книжкою. Коли й устигав те перечитувати? Знав, здавалося, все. На все мав свій погляд. Поцінював серйозні наукові видання, роздобував і прочитував нові резонансні твори українських і зарубіжних письменників, був у курсі сучасного літературного процесу.

Блискучий методист, Валерій мав величезний творчий та інтелектуальний потенціал, дивовижну працездатність. Йому до снаги було охоплювати водночас кільканадцять справ, а як конче треба було – додавав ще одну. Траплялося, що хтось із авторів вчасно не подав замовлену статтю або з підготовленого до здачі номера з певних причин стаття знімалася. Тоді Валерієві вистачало ночі, аби на ранок у редакцію принести повноцінний актуальний

матеріал на ту саму тему. Причому це, як правило, була його власна ініціатива.

Контактуючи з методистами України, Валерій надзвичайно уважно ставився до виявів креативу, помічав паростки нового, підтримував, заохочував до творчості. Шанував учительську працю, цінував відданих їй словесників, розповідав про них на сторінках фахової преси, зокрема, в журналі «Дивослово» видрукував серію прекрасних портретних нарисів. Робив те не з принуки, це був відрух серця, зроджений внутрішньою потребою подячним словом ушанувати самовідданість учителя. Героїв своїх нарисів він розпізнавав безпомилково – це ще одна його особливість, пов'язана з умінням природно й невимушено виводити свого співрозмовника на свою емоційну хвилю. Йому довіряли, з ним ділилися не лише професійним, а й сокровенним.

З Валерієм цікаво було говорити на будь-які теми, і то не тільки через широку обізнаність. Йому властивий був особливий, м'який стиль провадження бесіди. У редакції ми бачили його різним і ніколи

– різким чи роздратованим. Наше спілкування було позбавлене сповідальності, яка зазвичай узалежнює людей, натомість воно завжди мало довірчу тональність. В одній з останніх розмов Валерій зізнався, що найкомфортнішим місцем роботи для себе вважає редакцію «Дивослова». Тоді ці слова прийнялися як щось найзвичайнісіньке, їм не надалося особливого значення. Тепер вони не просто згадуються – це малесенька втіха у великій безутішності.

Над усе Валерій любив матір і Україну. Матір боготворив. Україною жив. Сам був органічною частинкою українського світу. Своєю присутністю в ньому поглиблював його питомість, інтелектуальність, духовність. Будьмо вдячні йому за це. І за те, що був з нами, що обдаровував нас добротою і безкорисливою любов'ю свого серця, зрощеною на християнському всепрощенні і братолюбії.

Уклонімося його світлій пам'яті.

Уклонімося його світлій любові.

Катерина РИБАЛКО

ІЗ ЦИКЛУ «ДРУЗКИ ЩАСТЯ»

Вже сказано усі слова,
Повернуто усі борги,
Затихли всі душевні болі,
Попереду, як два шляхи, –
дві долі.

Відчини наостанок вікно –
Нехай ніч увійде у мій дім,
Подарує букет ароматів і звуків,
Стане гостем моїм несподіваний грім,
Порожнечу заповнить,
власливу розлукам.

Ти в далекому сні призабутому –
Ні на мить уже не вернешся
І до серця мого заснулого
Навіть словом одним не озвешся.

Мертву квітку нашої любові
Ніжно піднесу до уст востаннє
І вкладу тремтливою рукою
В пам'яті скупий гербарій.

Прощання – то був мій у прірву крок,
Не боляче вже і не страшно,
Забито лунко останній гвіздок
В домовину кохання нашого.

Завжди житимеш в серці моїм,
Завжди збурюватимеш мій спокій,
У безтямнім житті самотнім
Не вмовкатиме споминів грім.

О крові моя, о вогненного шалу
колиско!
Чому рано так сповільнилось кипіння
твоє?

Чому замінина пісень твоїх так уже
близько,
Так близько прощання зі світом
й згасання моє?

Скоро виповниться вже щець
Чаша долі пекучим бодем,
Тихо прийде некликана смерть –
Поцілує в уста червоні.

Вже щастя, мов сонце, скотилося
в море,
І смерть невблаганна напнула вітрила,
Не можуть вже більше боротися
з горем

Моєї душі переламані крила.

Я вже чую – іде кохання,
І вже знаю, що будуть знову
І солодке вино стрічання,
І розлуки печаль полинова.

Перший день у цім світі живу,
Золотини щастя множую,
Хміль любові невтримно п'ю
І завмерле серце стривожую.

Твоя душа – яскиня, повна скарбу,
Що воскрешає серце неживе,
Твоя душа – весна, що сипле барви
У сіре й самотнє життя моє.

Мертву душу весна воскресила,
Замала барвами-мріями,
Пломінку любов запалила
Напоїла силу надією.

Хай отрута гріха впливається
В нашу кров – ще життю не кінець,
Хай кохання міцніше впливається
В кожен атом наших сердець.

Процвіте кохання рубіном
І осяє п'їтму вогнисто.
Вмить душа моя спопеліє,
Тільки лишатся згадки іскристі.

Тіло виснажене і кволе
Розтинає судомо болю –
Візерунок любові доля
Вишиває гарячою кров'ю.

Молодим і терпким вином
Погляд твій в мої ночі ввіллється.
А вже туга прощань за вікном
На сп'яніле чатує серце.

Знову серце птахою рветься,
Знову пристрастю кров закипіла –
То один лиш твій доторк теплий
Тихо ліг на знеможене тіло.

Очі хочуть світу не бачити,
Щоб на тебе тільки дивитись,
А душа – на коліна впасти,
Щоб на вроду твою молитись.

Кличуть нас на зорі солов'ї,
Тож покиньмо усе й летімо,
На вівтар божевільній весні
Нашу пісню пісень принесімо.

Валерій ФЕДОРЕНКО